



หลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง
การศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพ

ชื่อหลักสูตร การทำสบู่เหลวสมุนไพร
จำนวน ๓ ชั่วโมง

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

การจัดการศึกษาต่อเนื่อง เพื่อตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และสำนักงานส่งเสริม การเรียนรู้ ส่งเสริมสนับสนุนจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองให้มีการฝึกอบรมอาชีพในชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะใหม่ (New Skill) เพิ่มสมรรถนะ (Up skill) หรือทบทวนทักษะ (Re skill) ให้แก่ประชาชน อาทิ อาชีพเกษตรกร อาชีพค้าขาย อาชีพบริการชุมชน อาชีพหัตถกรรม อาชีพอุตสาหกรรม เพื่อเป็นเครื่องมือ ในการยกระดับทักษะความรู้ ช่วยประชาชนลดรายจ่ายในครัวเรือน สามารถประกอบอาชีพหลัก หรือเป็น อาชีพเสริม ให้แก่ครอบครัวได้และส่งเสริม สนับสนุน สร้างโอกาสให้เกิด Soft Power เพื่อเปิดโอกาสในการ ต่อยอดสร้างมูลค่า และ สร้างรายได้ รวมทั้งการอนุรักษ์ ฟื้นฟู และพัฒนาต่อยอดศิลปะ วัฒนธรรม ภาษา และ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ให้เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ อาทิ ด้านการท่องเที่ยว/งานเทศกาล ประเพณีไทย ด้านดนตรีและศิลปะ ด้านวรรณกรรม/หนังสือ ด้านสินค้าและบริการรวมทั้ง การใช้พื้นที่เป็น สถานที่เรียนรู้ วัฒนธรรม ศิลปะ และประวัติศาสตร์ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพและขีด ความสามารถของ ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย ให้สามารถประกอบอาชีพ สร้างรายได้ที่มั่นคงและมั่นคง

การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองของ สกร.ระดับอำเภอ เพื่อตอบสนองนโยบายดังกล่าว จึงต้องปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดการเรียนรู้ ที่เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากผู้มีประสบการณ์ใน อาชีพ โดยตรง ผู้สอนเป็นวิทยากรที่มีความรู้ ความสามารถ และเป็นผู้ประกอบการในอาชีพนั้น ๆ ให้ความสำคัญต่อการประเมินผลการจบหลักสูตรที่เน้นทักษะ ความสามารถ และการมีผลงาน ชิ้นงาน ที่ได้มาตรฐานออกสู่ตลาดได้ การพัฒนาหลักสูตรอาชีพ จึงต้องปรับใหม่โดยการพัฒนาให้ครบวงจร ประกอบด้วย ช่องทางการประกอบอาชีพ ทักษะของอาชีพ การบริหารจัดการ และโครงการอาชีพพร้อมแหล่ง เงินทุน และให้ผู้เรียนที่เรียนจบจาก หลักสูตรอาชีพมีความมั่นใจว่าจะสามารถประกอบอาชีพสร้างรายได้ ได้อย่างแท้จริง จึงขอให้สถานศึกษาที่นำ หลักสูตรที่ได้พัฒนาแล้วนั้น นำมาคัดเลือกให้เหมาะสมกับความ ต้องการของพื้นที่ และนำไปอนุมัติใช้ในการจัดการเรียนการสอนต่อไป

สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดมหาสารคาม

เรื่อง	สารบัญ	หน้า
หลักสูตรการทำสบู่เหลวสมุนไพร		
ความเป็นมา		๑
จุดประสงค์การเรียนรู้		๑
กลุ่มเป้าหมาย		๑
ระยะเวลา		๑
เนื้อหาหลักสูตร		๑
การจัดการเรียนรู้		๒
สื่อการเรียนรู้		๒
การวัดและประเมินผล		๒
การจบหลักสูตร		๒
เอกสารหลักฐานการศึกษาที่จะได้รับหลังจากจบหลักสูตร		๒
การเทียบโอน		๒
โครงสร้างหลักสูตร การทำสบู่เหลวสมุนไพร		๓
แบบทดสอบก่อนเรียน		๔
ใบความรู้		๕
แบบประเมินผลงานผู้เรียน		๗
แบบทดสอบหลังเรียน		๘

หลักสูตร การทำสบู่เหลวสมุนไพร
จำนวน ๓ ชั่วโมง
กลุ่มอาชีพ พาณิชยกรรมและการบริการ

๑.ความเป็นมา

ปัจจุบันการศึกษาการประกอบอาชีพมีความสำคัญมาก เพราะเป็นการพัฒนาประชากรของประเทศ ให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการประกอบอาชีพ เป็นการแก้ปัญหาการว่างงานและส่งเสริมความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจ ชุมชนในท้องถิ่น ตลอดจนการเพิ่มขีดความสามารถให้กับประชาชนได้มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้มั่นคง การทำสบู่ ก็จัดว่าเป็นอาชีพที่ได้รับความนิยมจาก ผู้บริโภคในปัจจุบันเพื่อเป็นช่อง ทางการประกอบอาชีพ เกิดรายได้เสริม ให้กับครอบครัว ตลอดจนสร้างรายได้ในชุมชนให้มีเศรษฐกิจที่มั่นคง และยั่งยืน โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในการดำรงชีวิต กศน. จึงได้จัดโครงการแปรรูปสบู่เหลวสมุนไพร เพื่อส่งเสริมการฝึกอาชีพ และเป็นหนึ่งในแนวทางการประกอบ อาชีพเสริม เพื่อสร้างรายได้ในครัวเรือน

๒. จุดประสงค์การเรียนรู้

๑. เพื่อใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์และเกิดความสามัคคีกันในกลุ่ม
๒. เพื่อฝึกทักษะอาชีพให้กับประชาชนในชุมชนเป็นพื้นฐานสำหรับการเพิ่มอาชีพละรายได้
๓. เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น

๓. กลุ่มเป้าหมาย

ประชาชนทั่วไป

๔. ระยะเวลา

ระยะเวลาตลอดหลักสูตร จำนวน ๓ ชั่วโมง

๑. ภาคทฤษฎี จำนวน ๑ ชั่วโมง
๒. ภาคปฏิบัติ จำนวน ๒ ชั่วโมง

๕. เนื้อหาหลักสูตร

๑. ความสำคัญและประโยชน์ของสมุนไพร
๒. ความสำคัญและอัตราส่วนของการนำสมุนไพรแปรรูป
๓. การเลือกวัสดุและอุปกรณ์ในการแปรรูปสบู่เหลวสมุนไพร

๖. การจัดการเรียนรู้

๑. การศึกษาข้อมูลจากเอกสาร/ภูมิปัญญา
๒. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้
๓. การฝึกปฏิบัติจริง

๗. สื่อการเรียนรู้

๑. ใบความรู้/ใบงาน
๒. ภูมิปัญญาท้องถิ่น/วิทยากร
๓. ตัวอย่างชิ้นงาน

๘. การวัดและประเมินผล

๑. การทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน
๒. การประเมินผลงานระหว่างเรียนจากการปฏิบัติ

๙. การจบหลักสูตร

๑. มีเวลาเรียนและฝึกปฏิบัติตามหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๒. มีผลการประเมินผ่านตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐
๓. มีผลงานที่ได้มาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างไม่น้อยกว่าร้อยละ ๘๐

๑๐. เอกสารหลักฐานการศึกษาที่จะได้รับหลังจากจบหลักสูตร

๑. หลักฐานการประเมินผล
๒. วุฒิบัตรออกโดยสถานศึกษา
๓. ทะเบียนคุมวุฒิบัตร

๑๑. การเทียบโอน

ผู้เรียนที่จบหลักสูตรนี้สามารถนำไปเทียบโอนผลการเรียนรู้กับหลักสูตรการศึกษานอกระบบ
ระดับ การศึกษา ชั้น พื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑ ในสาระการประกอบอาชีพวิชาเลือกที่สถานศึกษาได้
จัดทำขึ้นใน ระดับใดระดับหนึ่ง

โครงสร้างหลักสูตรการทำสบู่เหลวสมุนไพร

เรื่อง	จุดประสงค์การเรียนรู้	เนื้อหา	การจัดกระบวนการเรียนรู้	สื่อการเรียนรู้	ก า ร วั ด แ ล ะ ประเมินผล	ชั่วโมง	
						ทฤษฎี	ปฏิบัติ
สบู่สมุนไพรไทย	๑. ผู้เรียนสามารถ คัดเลือก สบู่สมุนไพรได้ ๒. ผู้เรียนสามารถค้นหา แหล่ง จำหน่าย และแหล่ง สบู่สมุนไพรใน ท้องถิ่นได้	๑. ความสำคัญของ สบู่สมุนไพร ๒. แหล่งจำหน่าย และ แหล่งสบู่สมุนไพร ใน ท้องถิ่น	๑.วิทยากรให้ความรู้ถึง ความสำคัญ ในการ ประกอบ อาชีพ ๒.ศึกษาข้อมูลจากแหล่ง เรียนรู้ ภูมิปัญญา สื่อ อิเล็กทรอนิกส์ เอกสาร สถานประกอบการ สถานที่จัดจำหน่าย	๑. ใบความรู้/ใบงาน ๒. ภูมิปัญญา ท้องถิ่น/ วิทยากร ๓. ตัวอย่างชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ใน การฝึก ปฏิบัติ ๕. แหล่งเรียนรู้	๑. การทดสอบก่อน เรียนหลังเรียน ๒. การประเมินผล งาน ระหว่างเรียน จาก การปฏิบัติ	๑ ชั่วโมง	-
การทำสบู่เหลว สบู่สมุนไพร	๑. ผู้เรียนสามารถบอกวัสดุ และอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำสบู่ เหลวสบู่สมุนไพรได้ ๒. ผู้เรียนสามารถคัดเลือก คำนวณอัตราส่วนของ สบู่สมุนไพร ต่างๆที่ใช้การทำสบู่เหลว สบู่สมุนไพรได้ ๓. ผู้เรียนสามารถลงมือ ปฏิบัติการทำสบู่เหลวสบู่สมุนไพร ได้	๑. วัสดุและอุปกรณ์ ในการทำสบู่เหลว สบู่สมุนไพรได้ ๒. การคัดเลือก คำนวณอัตราส่วน ของสบู่สมุนไพรใช้ใน การทำสบู่เหลว สบู่สมุนไพร ๓. ฝึกปฏิบัติการทำ สบู่เหลวสบู่สมุนไพรได้	๑. วิทยากรบรรยายถึง คุณลักษณะ คุณสมบัติ และวิธีการใช้วัสดุอุปกรณ์ แต่ละชนิดพร้อมทั้งแสดง ตัวอย่างของวัสดุอุปกรณ์ ชิ้นนั้น ๒. วิทยากรให้ผู้เรียนลงมือ ปฏิบัติ ๓.ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ	๑. ใบความรู้/ใบงาน ๒. ภูมิปัญญา ท้องถิ่น/ วิทยากร ๓. ตัวอย่างชิ้นงาน ๔. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ ใน การฝึกปฏิบัติ	๑. การทดสอบก่อน เรียนหลังเรียน ๒. การประเมินผล งานระหว่างเรียน จากการปฏิบัติ	-	๒ ชั่วโมง

แบบทดสอบก่อนเรียน

ข้อที่ ๑: ส่วนประกอบหลักของการทำสบู่เหลวสมุนไพร คืออะไร

- ก. น้ำมันหอมระเหย
- ข. หัวสบู่เหลวและผงซักล้าง(NACL)
- ค. วิตามินอี วิตามินซี
- ง. สีสันอาหาร

ข้อที่ ๒: การเติมน้ำหอมในการทำสบู่เหลวสมุนไพร ควรเพิ่มในขั้นตอนใด

- ก. ก่อนการละลายกลีเซอริน
- ข. ขณะที่กลีเซอรินกำลังละลาย
- ค. หลังจากกลีเซอรินละลายแล้ว
- ง. หลังจากเทการทำสบู่เหลวสมุนไพร

ข้อที่ ๓: การเติมวิตามินอีในสบู่กลีเซอรินมีประโยชน์อย่างไร

- ก. เพิ่มกลิ่นหอม
- ข. ช่วยให้สบู่แข็งแรงขึ้น
- ค. เพิ่มความชุ่มชื้นให้กับผิว
- ง. ทำให้สบู่มีสีสันสดใส

ข้อที่ ๔: การใช้สีผสมอาหารในสบู่เหลวสมุนไพรต้องคำนึงถึงอะไรบ้าง

- ก. ความปลอดภัยในการใช้กับผิว
- ข. ความเข้มของสี
- ค. ความสามารถในการละลาย
- ง. ถูกทุกข้อ

ข้อที่ ๕: การนำสมุนไพรมาใช้ในส่วนผสมของสบู่เหลวสมุนไพรควรทำอย่างไร

- ก. โต้มันทิ้งไว้ในที่เย็น
- ข. ปั่นเพื่อเอากลิ่น
- ค. บดละเอียดทิ้ง
- ง. ปั่นแล้วกรองเอาน้ำ

ใบความรู้ หลักสูตร การทำสบู่เหลวสมุนไพร

เตรียมอุปกรณ์ การทำสบู่เหลวสมุนไพร ใช้เอง

๑. หัวสบู่เหลว ๕๐๐ กรัม
๒. ผงซัน(NACL) ๘๐ กรัม
๓. ผงฟองชนิดน้ำ(KD)) ๕๐ กรัม
๔. กลีเซอริน ๕๐ กรัม
๕. สารฆ่าเชื้อ BKC ๕๐% ๑๐ กรัม
๖. สารกันเสีย ๕ กรัม
๗. น้ำหอม ๕๐ กรัม
๘. กรดมะนาว ๕ กรัม
๙. สารสมุนไพร ๑๐ กรัม
๑๐. น้ำสะอาด ๕ กิโลกรัม
- ๑๑ (น้ำสมุนไพรในท้องถิ่นที่เตรียมไว้)

วิธีการทำ

๑. เริ่มจากการชั่งหัวสบู่เหลวใส่ภาชนะจากนั้นนำไปต้มให้พอละลาย โดยใช้ไฟอ่อนจนละลาย
 ๒. กวนจนกระทั่งเป็นสีขาวหรือละลาย
 ๓. ชั่งผงซัน นำมาละลายน้ำ คนให้เข้ากัน และนำผงฟองละลายน้ำ
 ๔. นำน้ำที่ละลายผงซัน
 ๕. เติมสมุนไพร ฟองชนิดน้ำ ชั่งกลีเซอริน แล้วเติมกลีเซอรินลงในถังกวน
 ๖. ชั่งสารฆ่าเชื้อแล้วเติมลงในถัง
 ๗. เติมน้ำหอมและกันเสียลงในถัง กวนให้เข้ากัน วัดค่าความเป็นกรด-ด่าง ด้วยกระดาษวัด พีเอช
- ค่าพีเอชที่เหมาะสมกับผิวคือ ๕.๕-๖.๕
๘. ถ้าค่าพีเอชไม่ได้ในช่วงที่กำหนดให้ชั่งกรดมะนาว นำมาละลายน้ำแล้วเติมในถังกวน คนให้เข้ากัน
 ๙. รอให้ฟองยุบตัวลง บรรจุใส่สบู่เหลวสมุนไพร ใส่ขวดปิดฝาให้สนิท

แบบประเมินผลงานผู้เรียน

ชื่อ – สกุล.....

หลักสูตร..... กลุ่ม.....

คำชี้แจง : ให้วิทยากรประเมินผลงานของผู้เรียนตามหัวข้อที่กำหนดให้

ประเด็นที่ประเมิน	คะแนนประเมิน (๑๐ คะแนน)
๑. ความรู้ความเข้าใจเนื้อหาสาระ (๒๐ คะแนน)	
๑.๑ ทดสอบความรู้ความเข้าใจ	
๑.๒ สอบถามความรู้ความเข้าใจ	
๒. ทักษะการปฏิบัติ (๔๐ คะแนน)	
๒.๑ สังเกตการณ์ปฏิบัติในระหว่างการเรียนรู้การจัดกิจกรรม	
๒.๒ ประเมินโดยให้สาธิต	
๒.๓ แสดงขั้นตอนวิธีการปฏิบัติ	
๒.๔ ประเมินจากกระบวนการมีส่วนร่วม	
๓. คุณภาพผลงาน ผลการปฏิบัติ	
๓.๑ สังเกตผลงาน	
๓.๒ ตรวจสอบผลงาน	
๓.๓ มีความคิดสร้างสรรค์	
๓.๔ ผลการปฏิบัติว่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือไม่	
รวมคะแนน (๑๐๐ คะแนน)	

หมายเหตุ การประเมินผลการจบหลักสูตรอาจดำเนินการได้ ดังนี้

- การประเมินระหว่างเรียน และเมื่อจบหลักสูตร
- ประเมินครั้งเดียวก่อนจบหลักสูตร

ทั้งนี้ เกณฑ์การจบหลักสูตร จะต้องได้คะแนนรวมไม่น้อยกว่าร้อยละ ๖๐

จึงจะผ่านเกณฑ์การ ประเมิน

แบบทดสอบหลังเรียน

ข้อที่ ๑: ส่วนประกอบหลักของการทำสบู่เหลวสมุนไพร คืออะไร

- ก. น้ำมันหอมระเหย
- ข. หัวสบู่เหลวและผงซัก(NAACL)
- ค. วิตามินอี วิตามินซี
- ง. สีสันอาหาร

ข้อที่ ๒: การเพิ่มน้ำหอมในการทำสบู่เหลวสมุนไพร ควรเพิ่มในขั้นตอนใด

- ก. ก่อนการละลายกลีเซอริน
- ข. ขณะที่กลีเซอรินกำลังละลาย
- ค. หลังจากกลีเซอรินละลายแล้ว
- ง. หลังจากเทการสบู่เหลวสมุนไพร

ข้อที่ ๓: การเติมวิตามินอีในสบู่กลีเซอรินมีประโยชน์อย่างไร

- ก. เพิ่มกลิ่นหอม
- ข. ช่วยให้สบู่แข็งแรงขึ้น
- ค. เพิ่มความชุ่มชื้นให้กับผิว
- ง. ทำให้สบู่มีสีสันสดใส

ข้อที่ ๔: การใช้สีผสมอาหารในสบู่เหลวสมุนไพรต้องคำนึงถึงอะไรบ้าง

- ก. ความปลอดภัยในการใช้กับผิว
- ข. ความเข้มของสี
- ค. ความสามารถในการละลาย
- ง. ถูกทุกข้อ

ข้อที่ ๕: การนำสมุนไพรมาใช้ในส่วนผสมของสบู่เหลวสมุนไพรควรทำอย่างไร

- ก. โต้มันทิ้งไว้ในที่เย็น
- ข. ปั่นเพื่อเอากลิ่น
- ค. บดละเอียดทิ้ง
- ง. ปั่นแล้วกรองเอาน้ำ

เฉลย

ข้อ ๑ คำตอบ: ข. หัวสบู่เหลวและผงซัก(NACL)

ข้อ ๒ คำตอบ: ค. หลังจากกลีเซอรีนละลายแล้ว

ข้อ ๓ คำตอบ: ค. เพิ่มความเข้มข้นให้กับผิว

ข้อ ๔ คำตอบ: ง. ถูกทุกข้อ

ข้อ ๕ คำตอบ: ค. ปั่นแล้วกรองเอาน้ำ